

УДК 007 : 304 : 070

Капітонов Е. В.¹, Панченко С. А.²

¹ студ. гр. СН-312сп НУ «Запорізька політехніка»

² канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

РЕФЛЕКСІЇ НА ПОДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917–1920 РР. У ПУБЛІЦИСТИЦІ В. ВИННИЧЕНКА

Визначення стратегічних напрямів розвитку духовної культури України в умовах деідеологізації суспільства набуває все більшого значення у зв'язку з необхідністю відтворення науково обґрунтованої історії України взагалі й

історико-культурних процесів зокрема. З огляду на це, в останні роки різко зріс інтерес до Української революції 1917–1920 рр., зокрема й до наукової, громадсько-політичної та публіцистичної діяльності діячів Центральної Ради.

Українська Центральна Рада займає неабияке місце в історії України. Це був перший загальнонаціональний орган, який закумулював державотворчі амбіції українців та проголосив першу у XX столітті українську державність. Українська Центральна Рада була проявом потужного вибуху національного самоусвідомлення, коли українці сформувалися як нація.

Тогочасна публіцистика, продукована визначними діячами Центральної Ради М. Грушевським, С. Петлюрою, В. Винниченком, С. Єфремовим та ін. становить епопею українського національно-державного відродження, яка охоплює усі головні ділянки українського життя і його динамічну боротьбу за самобутність української нації і її культури. Наукова і публіцистична творчість діячів Центральної Ради поставила твердий фундамент під розвиток української національної історіографії та історії української журналістики.

Володимир Винниченко в історії національно-державного відродження XX століття – постать виняткова й неоднозначна. Разом з М. Грушевським, С. Петлюрою та іншими членами Центральної ради він очолював національне піднесення українського народу, був творцем його тріумфу й болісно переживав поразки української революції. Маючи неабиякі здібності до глибокого аналізу подій, котрі на власному досвіді осмислював, як політик і літератор, В. Винниченко впродовж усього свого життя на сторінках численних творів і статей викладав та обґрунтовував власну оцінку історичних реалій Української революції 1917–1920 років. Рефлексії В. Винниченка на події Української революції знайшли відображення в його публіцистиці: «Братання чи просто вже братерство»; «Рано стомлюватись»; «Лист до українських робітників і селян»; у щоденникових записах; у його епістолярії з провідною інтелігенцією того часу та літературних творах: «Між двох сил», «На той бік»; фундаментальних працях політологічного характеру: «Відродження нації», яка є першим нарисом історичного феномена Української революції та «Заповіт борцям за визволення». В. Винниченко стверджував, що історичні процеси пов'язані з певними змінами в людській психіці, наслідком чого є порушення рівноваги в часі й просторі людського буття, рівноваги між старим і новим.

В. Винниченко був переконаний, що сила енергії поневолених й експлуатованих націй на початку XX століття в Російській імперії сягнула свого апогею, що в підсумку зумовило появу й розвиток такого явища в історії України, як національно-демократична революція, яку він умовно поділив на чотири періоди: «Доба Центральної Ради»; «Доба Гетьманщини»; «Доба Директорії»; «Доба Отаманщини».

У раді публіцистичних текстів і відозв діяч наголошував, що характер революції поступово трансформується в бік всенародного національно-визвольного формату, але поки що в рамках революційних процесів в Росії. Центральна рада об'єднала всі соціальні верстви, культурно-освітні організації, наукові товариства, українські та неукраїнські партії, студентські організації та православне духовенство України: «В початку нашого визволення ми йшли дружним, єдиним національним фронтом, цупко, міцно взявшись за руки, нас пробували «брати-товариші» роз'єднати, розбити... і через те удалась наша справа – національно-державне визволення нашого народу» [1, с. 116]. Як стверджує В. Винниченко, у цих умовах виникає визвольний характер уже не в рамках революційних процесів в Росії, як це було в першому періоді «Доби Центральної Ради», а визвольний характер з утворенням національної незалежної держави (про це свідчить прийняття 22 січня 1918 року IV Універсалу, який проголошував незалежність України). Аналізуючи перебіг подій, В. Винниченко вважав помилкою зміну політики Центральної ради, що призвело у свою чергу до зміни характеру Української революції із всенародного національно-соціального визволення в рамках революційних процесів в Росії до визвольного національно-буржуазного характеру з радикальними методами здійснення Української революції.

Аналізуючи події, які склалися в Україні в Добу Центральної Ради, В. Винниченко зробив висновок, що із її падінням закінчується найбільша за часом доба українського відродження в революції. «З двох її періодів можна виразно бачити, яка то є помилка вважати національне питання поза сферою питань соціальних», – підкреслював він [2, с. 326–328]. Бурхливі події того часу, а також соціальне походження та психологічний темперамент політика заклали фундамент для формування у В. Винниченка оригінальної, різко критичної національної позиції стосовно всіх подій, які відбувалися під час Української революції 1917–1918 років. Намагання поєднати національні ідеали із соціалістичними ідеалами в історичних оцінках та поглядах на події Української національно-демократичної революції 1917–1920 рр. надають притаманну поглядам В. Винниченка біполярність. Цю особливість світогляду яскраво засвідчує концептуальна спрямованість його творів, у котрих громадський діяч і публіцист піддає аналізу події, що відбулися за доби Центральної ради одночасно як із соціальних, так і з позицій національно-демократичного табору революції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Винниченко В. Рано стомлюватись / В. Винниченко // Історія української преси. Хрестоматія: навчальний посібник / Упоряд., автор істор.-біогр. нарису та приміт. О. Г. Мукомела. – К. : Наша культура і наука, 2001. – С. 169–172.

2. Винниченко В. Не у всьому чесні з собою (Виривки з не посланого листа до ЦКРКП) / В. Винниченко // Публіцистика: наукове видання / Упорядник і редактор В. Бурбела. – Нью-Йорк–Київ : Українська Вільна Академія наук у США; Національна Академія наук України інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка, 2002. – С. 58–63.